

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 149g/2018

privind excepția de neconstituționalitate a articolului
321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală, adoptat prin
Legea nr. 122 din 14 martie 2003

CHIȘINĂU

30 octombrie 2018

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Igor DOLEA,
dlui Victor POPA,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 25 octombrie 2018,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 30 octombrie 2018 în camera de consiliu,

Prezintă următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală, ridicată de către dl avocat Igor Hlopețchi în dosarul nr. 1-576/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională pe 25 septembrie 2018 de către completul de judecată din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (Ludmila Barbos, Nadejda Mazur și Radu Grecu), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se află cauza penală de învinuire a domnilor Oleg Pruteanu, Roman Slutu, Ion Corcodel și Alexandr Onișciuc de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 284 alin. (1) [*Crearea sau conducerea unei organizații criminale*], 47, 217¹ alin.(4) literele b) și d) [*Circulația ilegală a drogurilor, a etnobotanicelor sau a analogilor acestora în scop de înstrăinare comisă de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală ori în favoarea acestora în proporții deosebit de mari*], 47, 243 alin. (3) literele a) și b) [*Spălarea banilor comisă de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală în proporții deosebit de mari*] din Codul penal.

4. Prin decizia instanței judecătorești, dlui Alexandr Onișciuc i-a fost stabilită măsura preventivă a arestului pe un termen de 30 de zile. Aflat în arest în cadrul Penitenciarului nr. 13, dl Alexandr Onișciuc i-a cerut instanței de judecată amânarea procesului. El și-a motivat cererea invocând starea precară de sănătate. Totuși, medicul instituției penitenciare a conchis

că starea de sănătate îi permite dlui Alexandr Onișciuc să se prezinte în ședința de judecată. În baza acestei concluzii, instituția penitenciară a întocmit un proces-verbal prin care a constatat refuzul dlui Alexandr Onișciuc de a se prezenta în ședința de judecată.

5. Pe 19 septembrie 2018, dl Alexandr Onișciuc a cerut în mod repetat amânarea ședinței de judecată, invocând starea precară de sănătate. Totodată, el și-a exprimat dorința de a participa personal la judecarea cauzei penale.

6. În cadrul ședinței de judecată din 19 septembrie 2018, instanța a respins cererea dlui Alexandr Onișciuc. La baza soluției au stat prevederile articolului 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală, care permit judecarea cauzei penale în lipsa inculpatului, atunci când se constată că acuzatul a refuzat în mod nefondat să se prezinte în ședință.

7. Pe 28 septembrie 2018, dl avocat Igor Hlopețchi, care apără interesele dlui Alexandr Onișciuc, a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală.

8. Prin încheierea din 28 septembrie 2018, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis ridicarea excepția de neconstituționalitate a articolului 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 321

Participarea inculpatului la judecarea cauzei și efectele neprezentării lui

„(1) Judecarea cauzei în primă instanță și în instanța de apel are loc cu participarea inculpatului, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul articol.

(2) Judecarea cauzei în lipsa inculpatului poate avea loc în cazul:

1) când inculpatul se ascunde de la prezentarea în instanță;

2) când inculpatul, fiind în stare de arest, refuză să fie adus în instanță pentru judecarea cauzei și refuzul lui este confirmat și de apărătorul lui sau de administrația locului de detenție a acestuia;

3) examinării unor cauze privitor la săvârșirea unor infracțiuni ușoare când inculpatul solicită judecarea cauzei în lipsa sa.

(2¹) În cazul prevăzut la alin. (2) pct.2), inculpatul poate fi supus aducerii silite în instanța de judecată pentru a-și confirma refuzul de a participa la judecarea cauzei.

(3) În cazul judecării cauzei în lipsa inculpatului, participarea apărătorului și, după caz, a reprezentantului lui legal este obligatorie.

(4) În caz de neprezentare a inculpatului în instanță, judecarea cauzei se amână, cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (2) și alin.(2¹).

(5) Instanța, în cazul neprezentării nemotivate a inculpatului la judecarea cauzei, este în drept să dispună aducerea silită a inculpatului și să-i aplice o măsură preventivă sau să o înlocuiască cu o altă măsură care va asigura prezentarea lui în instanță, iar la demersul procurorului, să dispună anunțarea inculpatului în căutare. Încheierea privind anunțarea inculpatului în căutare se execută de către organele afacerilor interne.

(6) Instanța decide judecarea cauzei în lipsa inculpatului din motivele prevăzute în alin. (2) pct. 1) numai în cazul în care procurorul a prezentat probe verosimile că persoana pusă sub învinuire și în privința căreia cauza a fost trimisă în judecată a renunțat în mod expres la exercitarea dreptului său de a apărea în fața instanței și de a se apăra personal, precum și se sustrage de la urmărirea penală și de la judecată.”

[Art. 321 completat prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul invocă faptul că prevederile articolului 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală nu respectă standardul calității legii. Potrivit autorului excepției, norma contestată nu stabilește criteriile în baza cărora instituția penitenciară constată refuzul inculpatului de a se prezenta în ședința de judecată. Mai mult, prevederea în discuție nu reglementează forma în care trebuie să se exteriorizeze refuzul inculpatului. Totodată, din textul normei nu rezultă cu suficientă claritate care refuz al inculpatului justifică aplicarea prevederilor articolului 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală.

12. În continuare, autorul excepției arată că confirmarea refuzului prezentării în ședință de către instituția penitenciară contravine dreptului său la apărare. Acesta consideră că refuzul prezentării în ședință ține de competența exclusivă a tribunalelor. Autorul arată că prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală s-a stabilit la articolul 321 alin. (2¹) că, în cazul prevăzut la alin. (2)

pct.2), inculpatul poate fi supus aducerii silite în instanța de judecată pentru a-și confirma refuzul de a participa la judecarea cauzei. Totuși, Legea în discuție nu a abrogat competența instituției penitenciare privind constatarea refuzului inculpatului de a se prezenta în ședință.

13. Autorul consideră că constatarea refuzului prezentării în ședința instanței de către instituția penitenciară conduce și la încălcarea dreptului său la libertate. Deși autorul admite că acest drept nu este unul absolut și permite restrângeri în condițiile prevăzute la articolul 54 din Constituție, el afirmă că în prezentul caz nu sunt întrunite exigențele stabilite la acest articol.

14. În fine, autorul menționează că prevederile contestate sunt contrare prevederilor articolelor 20 și 26 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl avocat Igor Hlopețchi în dosarul nr. 1-576/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală, care reglementează participarea inculpatului la judecarea cauzei penale și efectele neprezentării lui.

19. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că prevederile articolului 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală reglementează refuzul acuzatului, care, aflându-se în stare de arest preventiv și având cunoștință de procesul penal, alege să nu se prezinte în fața instanței, refuzul său fiind confirmat de către apărătorul din proces sau, după caz, de către instituția penitenciară.

20. Curtea menționează că în jurisprudența relevantă a Curții Europene, în care s-a analizat problema dreptului persoanei acuzate de a fi prezentă în cadrul procedurilor penale, s-a stabilit că acesta nu este unul absolut. Curtea Europeană a conchis că dreptul persoanei acuzate de a fi prezentă în cadrul procedurilor penale nu presupune în mod obligatoriu pronunțarea unei hotărâri judecătorești doar după ce acuzatul s-a prezentat în ședința instanței. Dreptul în discuție îi este garantat acuzatului de îndată ce acestuia i s-a acordat posibilitatea efectivă de a-și susține argumentele. Faptul că acuzatul nu utilizează această posibilitate ține de domeniul său de responsabilitate, pentru că poate renunța la acest drept. Principiile în discuție au fost sintetizate de către Curtea Europeană în cazul *Sejdovic v. Italia*, din 1 martie 2006, fiind ulterior reafirmate în cazurile *Haralampiev v. Bulgaria*, din 24 aprilie 2012 și *Idalov v. Rusia*, din 22 mai 2012.

21. Mai mult, Curtea Europeană a stabilit că, deși statul are obligația de a garanta acuzatului dreptul de a fi prezent în cadrul procedurilor penale,

nimic din articolul 6 din Convenție nu împiedică persoana să renunțe de bunăvoie la garanțiile unui proces echitabil. Totuși, **pentru a fi conformă cu prevederile articolului 6 din Convenție, renunțarea trebuie să fie stabilită în mod neechivoc și să fie însoțită de un minim de garanții** (a se vedea, în acest sens, *Sejdovic v. Italia*, 1 martie 2006, § 86; și *Haralampiev v. Bulgaria*, 24 aprilie 2012, § 32). Curtea Europeană a stabilit că **nu se poate considera că un acuzat a renunțat prin comportamentul său la garanțiile prevăzute de articolul 6 din Convenție, decât dacă s-a demonstrat că acesta a prevăzut în mod rezonabil consecințele comportamentului său** (a se vedea, în acest sens, *Sejdovic v. Italia*, 1 martie 2006, § 87; *Haralampiev v. Bulgaria*, 24 aprilie 2012, § 33; și *Idalov v. Rusia*, 22 mai 2012, § 173).

22. În particular, nu există o încălcare a dreptului la un proces echitabil atunci când persoana acuzată a fost informată cu privire la data și la locul procesului sau atunci când a fost apărută de către un avocat pe care l-a mandatat în acest scop. Aceste considerente au stat la baza concluziei Curții Europene privind lipsa unei încălcări a articolului 6 din Convenție în cazul *Medenica v. Elveția*, din 14 iunie 2001, §§ 56-59.

23. Pe de altă parte, Curtea menționează că, deși prezența acuzatului în ședința instanței are o importanță deosebită pentru echitatea procedurii, legislatorul trebuie să descurajeze absențele nejustificate și să asigure desfășurarea rapidă și eficace a procedurii. Lipsa de reacție din partea acuzatului nu trebuie să paralizeze procedura instanței. Așadar, Curtea constată că criticile autorului excepției privind încălcarea articolelor 20 și 26 din Constituție sunt nefondate.

24. Cu privire la criticile autorului excepției privind încălcarea cerințelor de calitate ale legii, Curtea menționează că Codul de procedură penală nu poate să abunde în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept procedural penal (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 49 din 31 mai 2018, § 34; și *Rohlena v. Cehia* [MC], 27 ianuarie 2015, § 50).

25. Așadar, Curtea menționează că nu poate reține argumentele autorului excepției privind lipsa unor criterii în baza cărora instituția penitenciară constată refuzul inculpatului de a se prezenta în ședința de judecată sau privind forma în care trebuie să se exteriorizeze refuzul inculpatului. Mai mult, Curtea consideră că termenul „refuz” nu poate suscita îndoieli cu privire la semnificația sa din perspectiva standardului unei persoane rezonabile.

26. În partea privind pretinsa reglementare paralelă a refuzului inculpatului, Curtea menționează că dispozițiile articolului 321 alin. (2¹) din Codul de procedură penală, introduse prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, au în vedere situația în care, ca urmare a refuzului inculpatului de a se prezenta în ședința de judecată, refuz constat de către instituția penitenciară și adus la cunoștința instanței, aceasta din urmă dispune aducerea silită a inculpatului în vederea confirmării refuzului său de a participa la judecarea cauzei penale.

27. Totodată, Curtea menționează că problemele privind legalitatea constatării refuzului inculpatului de a se prezenta în ședința de judecată și contestarea abuzurilor comise este posibilă în cadrul procedurilor de drept comun.

28. Așadar, pornind de la aceste premise, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă sesizarea* privind excepția de neconstituționalitate a articolului 321 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală, ridicată de către dl avocat Igor Hlopețchi în dosarul nr. 1-576/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 30 octombrie 2018

DCC nr. 124

Dosarul nr. 149g/2018